

Kloferová, Stanislava

Není svatba jako svatba : (k přeneseným pojmenováním jídel v nářečích)

Linguistica Brunensia. 2018, vol. 66, iss. 1, pp. 41-48

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2018-1-4>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138232>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Stanislava Kloferová

NENÍ SVATBA JAKO SVATBA (K PŘENESENÝM POJMENOVÁNÍM JÍDEL V NÁŘEČÍCH)

THERE ARE WEDDINGS AND WEDDINGS (ON TRANSFERRED DESIGNATIONS OF DISHES IN DIALECTS)

ABSTRACT

The contribution presents a lexicological and dialectological analysis of two-word transferred designations of the dishes with the attributive adjective kočičí. It also looks into their use in the dialects of the neighboring languages and formulates a hypothesis about the origin of these designations.

KEYWORDS

Czech language; dialect; transferred designations; language contact

Sémantické tvoření lexikálních jednotek je v české jazykovědě tématem víceméně opomíjeným, jak konstatovala už Zdeňka Hladká ve své disertační práci, vydané v knižní podobě pod názvem *Přenesená pojmenování rostlin v českých dialektech* (HLADKÁ 2000). Autorka se v ní sice omezuje na konkrétní věcněvýznamový okruh, všestrannou analýzou přenesených pojmenování však práce dodnes představuje jediné solidní východisko pro zkoumání pojmenování obdobného typu i v jiných věcněvýznamových okruzích lexikální zásoby.¹

Okruh názvů rostlin bezesporu obsahuje pro zkoumání přenesených pojmenování nejbohatší materiál. Autorka proto mohla přesně definovat znaky, které

¹ Zájem odborníků příliš nevzrostl ani v letech následujících, třebaže jsou k dispozici díla, která tuto problematiku dále rozvíjejí. Za významný počín zde pokládáme zejména publikaci Jiřího Rejzka (REJZEK 2009), věnující se teoretickým aspektům vzniku a uplatnění lidové etymologie v češtině. V poslední době se tématu věnovaly některé z příspěvků ve sborníku *Svět v obrazech a ve frazeologii. Word in Pictures and in Phraseology* (JANOVEC 2017).

proces přenášení charakterizují. Mimo jiné upozornila na velký výskyt víceslovných názvů, nejčastěji dvoučlenných, které jsou v shromážděném materiálu zastoupeny. V této souvislosti nás zaujala poznámka o styčných bodech přenesených názvů rostlin s přenesenými nářečnickými názvy jídel (HLADKÁ 2000, 92; na tyto paralely ostatně odkazuje na více místech).

Naše zaujetí pro přenesené názvy jídel má zcela prozaickou příčinu: obrátil se na nás telefonickým dotazem tazatel s žádostí o vysvětlení názvu *hanácká svatba*. Odpověď by nebyla nijak složitá, kdyby šlo opravdu o to, co se na první pohled jeví jako zřejmé – totiž o svatební obřad na Hané. V tomto případě však nejde o svatební obřad, nýbrž o pojmenování pokrmu.

Pomocnou ruku při pátrání po významu označení *hanácká svatba* mohou poskytnout fondy, kterých interně využíváme při tvorbě *Slovníku nářečí českého jazyka* (2016–; sncj.ujc.cas.cz; dále SNČJ). Jde zejména o *Archiv lidového jazyka*, který byl rozšířen o materiál z anketních výzkumů v 50. letech 20. století a o veškerý materiál *Českého jazykového atlasu* (1992–2011; dále ČJA). Je navíc stále doplňován o doklady z doposud neexcerpované literatury a z průběžných nářečnických výzkumů. V nich je dvouslovný název *hanácká svatba* (v realizaci *hanácká svaďba*) pro druh pokrmu skutečně doložen, a to z oblasti Valašska: „zelí a hrách, každé o sobě se vaří a jí, se lžící toho a lžící onoho, nebo se obojí smíchá.“

Pozastavme se nad komponenty uvedeného označení. Jde o dvouslovné přenesené pojmenování strukturního typu A-S, tj. skládajícího se ze jména (substantiva) a shodného jednoduchého přívlastku (vyjádřeného složeným tvarem adjektiva; HLADKÁ 2000, 41). Tertium comparationis v substantivní části *svatba* je rys sezdvávání, spojování do jednoho celku. Přívlastek *hanácký*, v primárním významu „pocházející z Hané“, tu nabývá expresivního, žertovně depreciačního zabarvení. Dvouslovné pojmenování označuje totiž pokrm, který byl považován za obyčejný, prostý, a který byl proto všude, tedy i v chudobnějších regionech, znám. Tradiční Haná však byla vždy krajem úrodným, a proto i krajem bohatým a tamní opulentní svatby byly proslulé. To vše místy vyvolávalo nevraživost, a to nejen u obyvatel méně majetných regionů. Už z literatury 18. století jsou totiž doloženy záznamy o opovrhlivém nahlížení na obyvatele tradiční Hané, popř. též jiných středomoravských oblastí. Navíc byli tito obyvatelé mnohdy považováni za lakomé, pomalé a líné (JEŘÁBEK 1997; 168, KLOFEROVÁ 2005, 195).

Je ostatně známo, že hrách a zelí patřily k potravinám širokých, a tedy i nemajetných lidových vrstev. Informace o tom, jak se naši předkové stravovali, předkládá Magdalena Beranová v knize *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku* (BERANOVÁ 2015). Uvádí zde mimo jiné, že ve spise *Regiment zdraví*, jehož autorem je Jan Kopp z Raumentalu, osobní lékař Ferdinanda I., tudíž pobývajícím v Praze, se prostřednictvím Hynka Krabice z Wajtmille, který tento spis přeložil do češtiny a v roce 1535 také vydal, dozvídáme: „(...) my v těchto zemích zřídka kdy co jiného leč hrachu požíváme. A toho také tím více. My raději Vlachom cicery popřejme, toliko aby nás

také při hrachu nechali“ (189, 191). Dočítáme se zde rovněž, že hrách patřil k tzv. vaření, což byly ještě kroupy, krupice, jáhly, pohanka, čočka, rýže, kapusta, zelí atd. (191), a zejména že se hrách a kroupy často vařily spolu. K uplatnění hrachu a krup ve stravě poznamenal na počátku minulého století Čeněk Zíbrt v časopise *Český lid* v citaci z dobových pramenů, ostatně silně romantizujících, že hrách, popř. hrách a kroupy patřily dokonce k jídlům nejpovažovanějším: „Lid československý váží si ze všech jídel po chlebě nejvíce hrachu. (...) Staročeské památky zachovaly mnohé doklady, jak staří rádi jídali hrách a kroupy a jak tato dvě jídla pravidelně uváděli ve spojitost“ (ZÍBRT 1929, 191).

Jako *hanácká svatba* byl tedy na Valašsku expresivně označován pokrm z hrachu a zelí. V této souvislosti se nabízí otázka: Existují nebo existovala v našich nářečích další podobná přenesená pojmenování? M. Beranová ve své knize poznamenává, že na počátku 19. století se prý říkalo *česká svatba* pokrmu sestávajícímu z hrachu a krup (191), nezmiňuje se však o lokalizaci. Spolehnout se tedy musíme pouze na tento údaj, protože jej nemůžeme dále potvrdit: v materiálu pro *SNČJ* jakýkoliv záznam tohoto pojmenování schází, stejně tak nenalezneme žádnou zmínku ani v materiálu staršího data (*Vokabulář webový 2006–2017*). Označení *česká svatba* může rovněž vyvolávat domněnku, že jde o žertovné pojmenování ze strany jinojazyčného obyvatelstva – nabízelo by se tak východisko německé. Jde však jen o předpoklad: i zde v slovníkové literatuře doklady scházejí.

Nářečí národního jazyka přesto přinášejí svědectví o jiném přeneseném pojmenování pro lidový pokrm z hrachu a krup, a to o pojmenování hojně zastoupeném, navíc územně vyhraněným: jde o dvouslovný název *kočičí svatba* (v Čechách v hláskových obměnách substantivního komponentu *svadba* a *svarba*, jak je dokládá *Český jazykový atlas*, srov. ČJA 1–13 svatba, 86–88²). Záznamy ukazují, že pojmenování *kočičí svatba* je především dialektismem z území historických Čech, zejména pak ze severovýchodočeské a středočeské nářeční oblasti. Ze Semilská (z Vysokého nad Jizerou) máme např. zachyceno povzdechnutí nad obvyčejností tohoto jídla: *hdypa u nás týhle kočičí svarbě bude konec?* Na Chodsku se názvem *kočičí svarba* označovaly *hrách ha krúpy* se švestkami. Hrách býval obecně složkou základní.

Pro úplnost dodejme, že pojmenování *kočičí svatba* je doloženo též z Moravy (substantivum se zde vyskytuje v obměnách *svarba* a *svadba*). Označuje tu však jiný pokrm: jeho základem jsou rozmačkané brambory smíchané se zelím. To je případ názvů *kočičí svarba* na Blanensku a *kočičí svadba* na Valašsku. Na nedalekém Frenštátsku označuje *kočičí svadba* pak hustou zasmaženou polévku s brambory, popř. rýží.

Existují i další motivačně totožné ekvivalenty tohoto pojmenování. Čeněk Zíbrt (1929, 191) dokládá – bohužel bez lokalizace – označení *kočičí sezdání*. Slovo *sezdání*

2 Bibliografický údaj k citovanému jevu obsahuje označení čísla svazku ČJA, pořadové číslo mapy, pod nímž je mapa v příslušném svazku otiskována, a její název.

zde může být heteronymem (územním tautonymem) k výrazu *svatba*, třebaže je nářeční archivy neregistrováno. Oproti tomu v názvu *kočičí zdávání* („hrách a kroupy spolu vařené“) z východního okraje středomoravské nářeční oblasti substantivum *zdávání* jako nářeční ekvivalent slova *svatba* skutečně doloženo je (srov. ČJA 1-13 *svatba*, 86–88). Soubor těchto pojmenování doplňuje ještě přenesený název *kočičí muzika* (tedy: zábava s tancem) z okolí Ledče nad Sázavou, motivačně navazující na označení již uvedená, stejně jako spojení *kočičí soud* (v realizaci *kočičí sóda*) zaznamenané Františkem Bartošem ze středomoravské nářeční oblasti.

Adjektivum *kočičí* je také součástí dalšího přeneseného dvouslovného pojmenování, a to označení *kočičí tanec*. Mohlo by se zdát, že *kočičí svatba*, o níž byla řeč výše, a *kočičí tanec* označují totéž; existují sice doklady, které dokumentují, že *kočičí tanec* může označovat pokrm z hrachu a krup (tak *kočičí tanec* na Plzeňsku, Poděbradsku a na středomoravském Tišnovsku – zde v realizaci *kučičí tanec*); tyto záznamy jsou však ojedinělé. Název *kočičí tanec* ponejvíce pojmenovává pokrm, jehož základem jsou brambory, zpravidla rozmačkané; k nim se přidávalo (kyselé) zelí, místy hrách (na Litomyšlsku) nebo čočka, případně též kroupy (místy na Plzeňsku, Vysokomýtsku nebo Poděbradsku), někde se jídlo vylepšovalo ještě osmaženou cibulí nebo škvarky, případně se zalávalo mlékem (Humpolecko, Jindřichohradecko). Připravovalo se především v jižních Čechách, záznamy z ostatních částí Čech jsou ojedinělé.

Nářeční materiál přináší další svědectví: v oblasti jižních Čech (zejména na Třeboňsku, Českokrumlovsku, Písecku a Jindřichohradecku) dokládá výraz *kočičák*. I v tomto případě jde o název pokrmu z rozmačkaných brambor, do nichž bylo přimícháno kyselé zelí, popřípadě i další ingredience. Lze předpokládat, že slovo *kočičák*, které pojmenovává týž pokrm, je označením novějším, a to univerbizátem vzniklým z dvouslovného pojmenování *kočičí tanec*, v nářečích zdejšího jihočeského území dobře doloženého.

Všechna uvedená pojmenování dnes už patří minulosti.³ Pokrmy, které bývaly takto označovány, se přestaly připravovat a s jejich postupným zanikáním se vytrácelo i jejich pojmenování – to je ostatně obecně platné pravidlo projevující se ve vývoji lexikální zásoby.

Je pochopitelné, že při sémantickém tvoření se uplatňují znaky, které jsou uživatelům jazyka blízké a dobře známé z běžného života, v případě pojmenování pokr-

3 Orientační výzkum na Jindřichohradecku na počátku roku 2018 (za který děkuji Martině Ireinové) potvrdil ústup tohoto pojmenování z živého úzu; označení *kočičí tanec* je obsaženo pouze v pasivním povědomí místních obyvatel. Tentýž osud provází i výraz *kočičák*, který přežívá patrně i proto, že jde o název jednoslovný. – V dnešní době se vzrůstem zájmu o regionální zvyky se vzrůstá i zájem o opětné oživení tradičních pokrmů. K nim patří i *kočičí/česká svatba* nebo *kočičí tanec*. Skladba těchto jídel bývá popisována různě, a je zřejmé, že se i jejich názvy dostávají do jiných dimenzí, srov. např. informace z internetu jako „kroupy a hrách s pečenou cibulkou se někdy nazývaly česká svatba (...) obdobě tohoto receptu, do které se přidává místo hrachu čočka, se říká kočičí tanec“, „kočičí tanec je starý český lidový pokrm. Použije-li se místo čočky hrách, říká se tomuto pokrmu kočičí svatba (v některých regionech i svarba)“ apod.

mů tohoto typu pak života na venkově (srov. i HLADKÁ 2000, 91). Substantivní komponenty *svatba* (*sezdnání, zdávání*), *tanec, muzika* („zábava provázená tancem“) i *soud* pocházejí z okruhu společenského, ale zejména kolektivního dění, jde vždy o akce s větším počtem zúčastněných, akce, pro něž je příznačný shon, chaos, zmatek. Pojmenovávané pokrmy měly podobu neuspořádané směsi, míchanice. Spojením s adjektivem *kočičí* se expresivní charakter názvů pokrmu podtrhuje už proto, že akce vlastní lidskému kolektivu jsou spojovány se světem zvířat, v těchto případech s kočkou, jíž bývaly v lidovém povědomí přisuzovány namnoze negativní vlastnosti (méněcennost, nepravost, falešnost, divokost). Adjektivum *kočičí* tak uvedeným spojením přidává mírný depreciační, ba žertovný rys.

Položme si otázku: Uplatnil se tento typ přenášení pouze v nářečích českého národního jazyka? Zdeňka Hladká ve své publikaci hovoří též o mezijazykových paralelách, v případě názvu rostlin se zmiňuje o kalkování zejména z latiny.⁴ Připouští však i možnost nezávislého paralelního tvoření v nářečích jednotlivých jazyků (HLADKÁ 2000, 92). K této tezi bychom se rádi přiklonili i my: jde o pojmenování existující v určitém společném kulturním prostoru, a zdroje pro tvoření přenesených názvů s určitým expresivním příznakem jsou proto společné, navíc nepřilíš rozsáhlé.

Pátrání po obdobných přenesených pojmenováních v nářečích okolních jazyků přináší nečekaný poznatek. V příslušném svazku *Slovníku slovenských nářečí* (2006) dvouslovná pojmenování pokrmů, která obsahující adjektivum *mačací*, tj. *kočičí*, zcela scházejí, stejně tak nejsou zaznamenána ani v nářečích polských. Označení s obdobnou motivací chybějí též v územně blízké maďarštině.

Odlíšné svědectví nám poskytuje němčina: v bývalých sudetoněmeckých nářečích, která se vyskytovala v příhraničních oblastech našeho území do roku 1945, žila kompozita *Katzenhochzeit* (v českém překladu *kočičí svatba*) a *Katzentanz* (*kočičí tanec*). Výrazy pojmenovávaly směs, míchaninu sestávající z různých komponentů. Šlo o jednoduchá lidová jídla, mnohdy zhotovená i ze zbytků, pro něž bylo typické, že výsledný pokrm měl podobnou konzistenci – sestával z malých částí, měl podobu míchaniny. O přesnějším vymezení, ať již teritoriálním, nebo i významovém, přinese informace v příslušném svazku *Sudetoněmecký slovník / Sudetendeutsches Wörterbuch* (1988–).⁵ Je však překvapivé, že na tradičním území německého jazyka tato

4 V mnoha případech jde o přímou návaznost na tehdy sousední němčinu v oblastech bývalých Sudet. Např. v pojmenování přesličky (ČJA 2–115 *přeslička*, 273, 275–276) jsou nářeční ekvivalenty *kočí chvost*, *kočí ocas*, popř. *kocouří ocas* kalkem ze sousedního německého kompozita *Katzenzagel*, popř. *Katzenchwanz* s tímž významem (SCHWARZ, 1956, 29, mapa č. 59). Německý dialektismus *Katzenzagel* přešel do východní poloviny slezských nářečí v adaptované podobě *kocicál*, jak doložil výzkum pro ČJA v 60. letech 20. století.

5 V této souvislosti je zajímavé, že v publikaci *Atlas der sudetendeutschen Umgangssprache* (BERANEK 1970) v položce č. 50 *Schormisel* (s. 114–115) pojmenování tohoto typu zcela chybějí. Registrovány jsou zde hláskové obměny výchozího substantiva *Schormisel* (v českých nářečích žije na východní Moravě jeho adaptovaná podoba *šurimajzl*, která označuje pokrm z vařených fazolí s kroupami a se škvarky).

pojmenování registrována nejsou: doklady scházejí jak v nářečích Rakouska, tak v nářečích sousedního německého Bavorska.

Za povšimnutí stojí, že se v nářečích německy mluvících zemí vyskytuje jiné přenesené pojmenování s adjektivním komponentem *kočičí*, a to kompozitum *Katzengeschrei* (*kočičí vřestění*, popř. *kočičí mrouskání*). Jeho ekvivalent v našich nářečích zaznamenaný nebyl. V tomto případě jde o jiný typ přenesení – přeneseno bylo přímo celé slovní spojení, které má svůj primární, neutrální význam. Toto označení pojmenovává masité jídlo, jehož základem jsou kousky (zpravidla) vepřového masa (je oblíbeno např. při zabijačkách). Místy označuje pokrm zhotovený z vnitřností (v češtině nazývaný *plíčky*, též *pajšl*).⁶

Společným rysem uvedených českých a německých kompozitních pojmenování je komponent *kočičí/Katzen-*. Dodává jisté depreciační zabarvení s různými dalšími významovými nuancemi, ač nepřilíš významnými, které se rozvíjejí ve spojitosti s další částí pojmenování, srov. *svatba/Hochzeit*, *tanec/Tanz*. Všechna pojmenování včetně německého *Katzengeschrei* označují pokrm, který je svou skladbou nekonzistentní, smíchaný z různých součástí.

Jaký je původ českých přenesených pojmenování? Jakkoliv se ukazuje, že zodpovězení otázky je v případech tohoto druhu komplikované a někdy již nemožné, v tomto případě se zdá, že názvy *kočičí svatba*, *kočičí tanec* a jejich další české ekvivalenty jsou původu domácího.

Nepřekvapí, že se adjektivum *kočičí* uplatňuje jako součást přenesených víceslovných pojmenování i v jiných věcněvýznamových okruzích. Zde nese rys nepravosti, falše, ale též slabosti, nedůležitosti a již zmíněné zmatečnosti, neurovnanosti apod. Na jeho užití v různých významech máme četné doklady; např. už ze středověku doložené *kočičí zlato* ‚nepravé zlato‘ je v nářečích rozšířeno na celém území národního jazyka. V prostředí horníků na Kladensku má spojení *kočičí zlato* význam odlišný, a to ‚kyz v uhlí‘. Existuje i pojmenování *kočičí stříbro*; to v nářečích označuje jednak nepravý kov stříbro (opět na Kladensku), ale rovněž slídu např. na Náchodsku a na Chodsku (zde v podobě *kočičí tříbro*) nebo rtuť na Břeclavsku. Z Novopacka pochází označení *kočičí kapsa* (*kočičí kapca*); pojmenovává nepravou, tzv. slepou

Jde přitom o pokrm sestávající z hrachu a krup, popř. též prosa nebo fazolí. Stať této položky je navíc uvedena záznamem české písně („(...) heißt es in einem tschechischen Lied“): „Hrách a kroupy, to je hloupý, to my máme každý den, ale buchty z bilej mouky, jenom jednou za tejdén“ (s. 114). Neexistence typu *Katzenhochzeit* udivuje o to víc, že v materiálu pro *Sudetendeutsches Wörterbuch* (1988–), jak již bylo uvedeno, očekávané přenesené názvy zaznamenány jsou.

6 Za informace a ověření nářečního materiálu vděčím a děkuji kolegyním a kolegům z lexikografických a slavistických pracovišť, a to Kataríně Ballekové (Slovník slovenských nářečí, Bratislava, Slovensko), Januszi Siatkowskému (Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej, Warszawa, Polsko), Bettině Hofmann-Käs (Sudetendeutsches Wörterbuch, Gießen, Německo), Ingeborg Geyer (Wörterbuch der bairischen Mundarten in Österreich, Wien, Rakousko), Angele Bergermayer (z téhož pracoviště), Edith Burkhart-Funk (Bayerisches Wörterbuch, München, Německo), Stefanu Michaelu Newerklovi (Institut für Slawistik der Universität Wien, Rakousko) a Tamási Tölgyesimu (z téhož pracoviště).

kapsu na oděvu (a má přímou návaznost na německý dialektismus *Katze* v témž významu; srov. MITZKA 1964).

Označení *kočičí med* pojmenovává na Plzeňsku „pryskyřici ve višních a švestkách“, *kočičí oheň* zmiňuje z Moravy František Bartoš (BARTOŠ 1886, 223) a přisuzuje mu význam „svítivé práchno“, tj. zpráchnivělé dřevo, troud.

Metaforické pojmenování *kočičí oči* pro označení lidských očí může označovat buď oči zelené, popř. i jiskrné (na Vsetínsku nebo Uherskohradištsku), nebo dokonce dobrý zrak obecně: *ta ale měla kočičí voči!* bylo možno zaslechnout v okolí Rychnova nad Kněžnou. Je známo, že kdo má *kočičí život*, tomu se nežije příliš snadno, méně srozumitelné jsou pro mluvčí nepocházející z jižních Čech *kočičí svaly*; jde o svaly velmi slabé (doloženo z Písecka). Spojení *kočičí hněv* z Plzeňska je zase název pro hněv dětský, dlouho netrvající a brzo zapomenutý.

Žertovný ráz má pojmenování *kočičí zahrádka* pro účes, a to na Liberecku a Semilsku: česalo-li si zde děvče *kočičí zahrádku*, otáčelo si copy kolem hlavy; pro zájímavost dodáváme, že ze Semilská je zapsáno i pojmenování *myši zahrádka*, které označuje rovněž druh účesu z copu: „u uší upletený cop, položen vpředu na hlavě od ucha k uchu.“

Obecně známý a nenářeční je název *kočičí hlavy* pro druh stavebního kamene (zaoblený a připomínající zvířecí hlavu), který lze označit za internacionalismus: téhož rázu je slovenské označení *mačacie hlavy*, polské *kocie łby* a *Katzenköpfe* z jazykového prostředí německého.

Závěrem

V příspěvku jsme analyzovali dvouslovná přenesená nářeční pojmenování jídel, která obsahují přívlastkové adjektivum *kočičí*. Ačkoliv tato označení z aktivního, živého užívání již vymizela, potěšilo nás, že naše jubilatka, rodem Jihočeška, je dobře zná, jak jsme se přesvědčili položením nezákladné otázky. Projevila se tak jako spolehlivý nářeční informátor, čímž nás, dialektology z brněnského oddělení Ústavu pro jazyk český, potěšila dvojnásob. Blahopřejeme jí k jejímu životnímu jubileu a těšíme se na setkávání nad dalšími dialektologickými zapeklitostmi.

Poděkování: Příspěvek vznikl s podporou projektu GA ČR 16-04648S *Odras života našich předků v mizejících slovech*.

LITERATURA

- BARTOŠ, František. 1886. *Dialektologie moravská. První díl. Nářečí slovenské, dolské, valašské a lašské*. Brno: Maticе moravská.
- BERANEK, Franz. 1970. *Atlas der sudetendeutschen Umgangssprache. Band I*. Marburg: N. G. Elwert Verlag.
- BERANOVÁ, Magdalena. 2015. *Jídlo a pití ve středověku*. Praha: Academia.
- Český jazykový atlas 1–5. *Dodatky*. 1992–2011. Praha: Academia.
- HLADKÁ, Zdeňka. 2000. *Přenesená pojmenování rostlin v českých dialektech*. Brno: Masarykova univerzita.
- JANOVEC, Ladislav, ed. 2017. *Svět v obrazech a ve frazeologii. Word in Pictures and in Phraseology*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- JERÁBEK, Richard, ed. 1997. *Počátky národopisu na Moravě. Antologie prací z let 1786–1884 / Anfänge der Volkskunde in Mähren. Anthologie der Arbeiten aus den Jahren 1786–1884*. Strážnice: Ústav lidové kultury.
- KLOFEROVÁ, Stanislava. 2005. K počátkům dialektologie na Moravě. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá – SVOBODOVÁ, Ivana, eds. *Oratio et ratio*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 191–195.
- MITZKA, Walther. 1964. *Schlesisches Wörterbuch II*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- REJZEK, Jiří. 2009. *Lidová etymologie v češtině*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum.
- SCHWARZ, Ernst. 1956. *Sudetendeutscher Wortatlas II*. München: Verlag Robert Lerche.
- Sudetendeutsches Wörterbuch*. 1988–. München: R. Oldenbourg Verlag.
- Slovník slovenských nářečí 2*. 2006. Bratislava: Veda.
- ZÍBRT, Čeněk. 1929. Literární rozhledy. *Český lid XIX*, 191–208.

Internetové zdroje

- Český jazykový atlas 1–5. *Dodatky* [online]. Brno: dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. © 2012–2018 [cit. 2018-02-18]. Dostupné z: <http://cja.ujc.cas.cz>
- Slovník nářečí českého jazyka* [online]. Brno: dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. © 2016– [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://sncj.ujc.cas.cz>
- Vokabulář webový* [online]. Praha: oddělení vývoje jazyka, Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. © 2006–2017 [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz>

Stanislava Kloferová

Department of Dialectology

Czech Language Institute of the AS CR, v. v. i.

Veveří 97, 602 00 Brno

Czech Republic

kloferova@ujc.cas.cz